ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΛΟΓΟ ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

Βασικό θεσμό για την θεμελίωση και διασφάλιση του δημοκρατικού πολιτεύματος στην Αθήνα των κλασικών χρονών αποτελούσε η δοκιμασία των αρχόντων, αιρετών και κληρωτών. Κάθε δηλαδή, Αθηναίος πολίτης, προκειμένου να ασκήσει οποιοδήποτε αξίωμα, έπρεπε μετά την εκλογή του να υποστεί μια υποχρεωτική εξέταση που στόχευε στο να διαπιστωθεί αν πληρούνταν οι νόμιμες προϋποθέσεις για την ανάληψη των καθηκόντων του και αν ήταν άξιος του λειτουργήματος που είχε κληθεί να αναλάβει. Η δοκιμασία γινόταν αρχικά ενώπιον της Βουλής των πεντακοσίων· αργότερα όμως προστέθηκε και ένα δεύτερο στάδιο, ενώπιον του δικαστηρίου της Ηλιαίας, για όσους αποδοκίμαζε η Βουλή και ασκούσαν έφεση[1].

Ο Μαντίθεος από το Θορικό της Ακαμαντίδος φυλής κληρώθηκε βουλευτής και δοκιμάζεται. Εμφανίστηκε, όμως, στη Βουλή ένας Αθηναίος, ο οποίος τον κατηγορεί ότι υπηρέτησε ως ιππέας των Τριάκοντα, επειδή το όνομά του ήταν γραμμένο στον πίνακα στον οποίο είχαν αναγραφεί τα ονόματα όλων όσοι υπηρέτησαν ως ιππείς επί των Τριάκοντα. Ο κατήγορος, εκμεταλλευόμενος προφανώς το μίσος των δημοκρατών Αθηναίων για τους Τριάκοντα και τους οπαδούς τους, ελπίζει στην καταδίκη του Μαντιθέου και στην ακύρωση της εκλογής του, αν και πέρασαν αρκετά χρόνια από τότε. Ο Μαντίθεος δεν μπορεί να αρνηθεί την αναγραφή του ονόματός του στον κατάλογο, προσπαθεί όμως να πείσει το δικαστήριο ότι το γεγονός αυτό δεν αποτελεί απόδειξη ενοχής. Ισχυρίζεται ότι η γύψινη σανίδα, στην οποία ήταν γραμμένα τα ονόματα των ιππέων, ήταν εκτεθειμένη και ο καθένας μπορούσε να σβήσει όποιο όνομα ήθελε και να γράψει ένα άλλο. Το σημαντικότερο όμως επιχείρημά του ήταν ότι αυτός δεν έγινε ιππέας, διότι ο φύλαρχος δεν εισέπραξε από αυτόν την κατάσταση, δηλαδή την χρηματική προκαταβολή που έπαιρναν οι ιππείς από το δημόσιο ταμείο και την οποία επέστρεφαν με τη λήξη της θητείας τους, αφού μάλιστα απουσίαζε από την Αθήνα την εποχή των Τριάκοντα.

[1] όπως αναφέρεται στα **: Ἀριστοτέλους, Ἀθηναίων Πολιτεία 55.2 καί 45.3// Δημοσθένους, κατὰ Λεπτίνην 90**

Ο Μαντίθεος βρίσκει την ευκαιρία να μιλήσει διεξοδικά για τη ζωή του με πειστικότητα και αξιοπρέπεια. Εμφανίζεται ως τίμιος αδελφός, ενάρετος άνθρωπος, γενναίος στρατιώτης και χρηστός πολίτης.

Ο λόγος αυτός θεωρείται από τους καλύτερους του Λυσία, διότι ο δεινός αυτός λογογράφος με το χάρισμα της ηθοποιίας του απεικονίζει αριστοτεχνικά τον πελάτη του.

Ο χρόνος της απαγγελίας του δεν είναι γνωστός. Από στοιχεία όμως του λόγου, όπως α) η μνημονευόμενη εκστρατεία στην Κόρινθο το 394 π.Χ., β) άλλες εκστρατείες και φρουρές[2] που φθάνουν μέχρι το 392 π.Χ. και γ) η αναφορά του Μαντιθέου στον Θρασύβουλο που ακόμα ζούσε και φονεύθηκε στην Άσπενδο της Παμφυλίας το 389 π.Χ.[3], συμπεραίνουμε ότι εκφωνήθηκε μεταξύ των ετών 392-389 π.Χ.

Δεν γνωρίζουμε αν η δοκιμασία του Μαντιθέου υπήρξε γι' αυτόν επιτυχής. Συνήθως, όμως, η επιτυχημένη απολογία προδικάζει και το αποτέλεσμα.

Η δομή του λόγου

Α. Προοίμιο (exordium) §§1-3

Β. Διήγηση (narratio) - Πίστη ή Απόδειξη (probatio ή argumentatio) §§4-19

Γ. Επίλογος (peroratio) §§20-21

Η **Διήγηση** δεν περιλαμβάνει μόνον έκθεση γεγονότων σχετικών με το κατηγορητήριο, αλλά και γεγονότα που χρησιμοποιούνται ως αποδεικτικά στοιχεία όχι μόνο για την αναίρεση της κατηγορίας αλλά και για την προβολή της υποδειγματικής συμπεριφοράς του κατηγορουμένου στον ιδιωτικό και δημόσιο βίο του. Έτσι η **Διήγηση** στο μεγαλύτερο μέρος του λόγου λειτουργεί ως **απόδειξη**.

Αναλυτικότερα η διάρθρωση του συγκεκριμένου λόγου έχει ως εξής :

Α. ΠΡΟΟΙΜΙΟ §§1-3

α. Ο Μαντίθεος πιστεύει ότι μετά την απολογία του οι Βουλευτές θα εγκρίνουν την βουλευτική του εκλογή.

β. Έκθεση της κατηγορίας: Υπηρέτησε ως ιππέας επί των Τριάκοντα.

Β. ΔΙΗΓΗΣΗ - ΑΠΟΔΕΙΞΗ §§4-19

4-8. Αναίρεση της κατηγορίας

9-19. Απολογία του Μαντιθέου για όλη την ζωή του.

10. Η συμπεριφορά του Μαντιθέου στην ιδιωτική ζωή του.

---

[2] **Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 4.4.30**

[3] **Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 4.4.30**

11-12. Η συμπεριφορά του Μαντιθέου στην δημόσια ζωή του.
13-17. Η στρατιωτική συμπεριφορά του Μαντιθέου και η σκοπιμότητά της.
18-19. Το κριτήριο αξιολόγησης του πολίτη

Γ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ §§20-21

α. Η πρώτη δημηγορία του Μαντιθέου και ο σκοπός της.
β. Το κίνητρο της ενασχόλησης του Μαντιθέου με τα κοινά.

ΕΠΙΜΕΤΡΟ : ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΙΠΠΙΚΟ

Αν και οι αριστοκρατικές οικογένειες των Αθηνών είχαν την δυνατότητα εκτροφής ίππων, οι Αθηναίοι άργησαν να αναπτύξουν ιππικό. Οι περισσότεροι αριστοκράτες έτρεφαν άλογα για τα άρματά τους ή για αρματοδρομίες. Αν και υπήρξε πρόβλεψη στη νομοθεσία του Σόλωνα για τους πολίτες, οι οποίοι λόγω εισοδήματος μπορούσαν να τρέφουν ίππους, τα αποτελέσματα ήταν πενιχρά. Οι πρώτοι μάχιμοι ιππείς ίσως ανήκουν στη φρατρία των Παιονιδών του Πεισιστράτου, καθώς ο ίππος εμφανίζεται στα εμβλήματα των ασπίδων τους.

Εσωτερικό από Αττικό μελανόμορφο κύλικα του Ισχύλου. Ζωγραφίστηκε από τον Επίκτητο με παράσταση Αθηναίου ιππέα και χρονολογείται γύρω στο 520 π.Χ. Λονδίνο Βρεταννικό Μουσείο: London E 3

Οι Αθηναίοι όμως διάγουν την περίοδο των Μηδικών Πολέμων χωρίς την υποστήριξη ιππικού. Γύρω στο 442 π.Χ., όταν επώνυμος άρχων ήταν ο Δίφιλος, πιθανόν με νόμο του Περικλέους το σώμα το ιππέων αυξάνεται σε χίλιους άνδρες. Πέρα από τους οπλίτες, λοιπόν, κάθε Αθηναϊκή φυλή

ήταν υποχρεωμένη να παράσχει έναν αριθμό ιππέων. Τους ιππείς κάθε φυλής διοικούσε ο φύλαρχος. Οι φύλαρχοι διοικούνταν από δύο ίππαρχους που είχαν την συνολική διοίκηση του ιππικού και εκλέγονταν κάθε χρόνο. Το Ιππαρχείο ήταν κοντά στην Αγορά, αλλά μέχρι τώρα είναι άγνωστο πού ακριβώς.

Τόσο οι άνδρες όσο και οι ίπποι περνούσαν από δοκιμασία κάθε χρόνο. Οι αποτυχόντες διαγράφονταν από τις καταστάσεις των μονάδων.

Στην διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου και μετά καθιερώθηκε επίδομα μιας δραχμής για την διατροφή του αλόγου. Με την είσοδο σε εμπόλεμη υπηρεσία παρείχετο επιπλέον επίδομα (**κατάστασις**), το οποίο όμως έπρεπε να επιστραφεί με την λήξη του πολέμου εκτός και αν το ζώο είχε πεθάνει ή αχρηστευθεί στη διάρκεια που υπηρετούσε.

Οι Αθηναίοι είχαν μονάδες βαρέως ιππικού και ελαφρού ιππικού, στο οποίο συνήθως υπηρετούσαν οι νεώτεροι σε ηλικία. Στο ελαφρύ ιππικό μπορούμε να κατατάξουμε και τους ιπποτοξότες. Είναι σχεδόν σίγουρο ότι αυτοί ήταν Σκύθες ή Θράκες.

Το Αθηναϊκό ιππικό έδρασε και διακρίθηκε κατά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο. Οι ηγήτορες της Αττικής είχαν σοβαρές αμφιβολίες για επικράτησή τους έναντι των Πελοποννησίων οπλιτών, ιδιαίτερα δε των Σπαρτιατών. Ήταν αποφασισμένοι, όμως, να μην τούς επιτρέψουν να λεηλατούν την γη της Αττικής ατιμώρητοι.

Για να λεηλατήσουν οι Πελοποννήσιοι έπρεπε να διασπαστούν σε μικρές ομάδες. Οι Αθηναίοι εξαπέλυαν εναντίον τους το ιππικό τους και τούς επέφεραν βαριές απώλειες.